

# Sikta på bankunionen – på sikt

Dagens Nyheter den 30 augusti 2017

Den svenska banksektorn är stor i förhållande till landets ekonomi. Det gör oss sårbara och är ett skäl att gå med i EU:s bankunion. Men det kan finnas skäl att vänta tills euroländerna städat upp bland bankernas dåliga lån.

Regeringen har aviserat en översyn av för- och nackdelar med ett svenskt deltagande i EU:s bankunion. Det är en fråga som – till skillnad från den om medlemskap i valutaunionen – hittills inte har tilldragit sig något större intresse i den allmänna debatten men som förtjänar stor uppmärksamhet.

Euroländerna började bygga bankunionen 2012. Den är ett försök att täppa till ett stort hål i euroområdet arkitektur. Eurokrisen har av många uppfattats främst som en serie statskuldkriser. Men det var också fråga om ett antal bankkriser. Statskuldkriserna i Irland och Spanien utlöstes inte av oansvarig budgetpolitik utan av ohållbar kreditexpansion som ledde till bankkriser. Dessa länders stora budgetunderskott uppstod dels till följd av statliga bankstöd, dels därför att minskande långivning fördjupade recessionerna och därmed bidrog till dramatiskt lägre skatteintäkter.

Ett utmärkande drag för eurokrisen var att bank- och statskuldkriserna förstärkte varandra. Man har därför talat om djävulsspiraler. Bankernas finansieringssituation förvärrades när regeringarna i krisländerna inte längre sågs som trovärdiga garantier av bankernas solvens.

En del i bankunionen är en gemensam tillsynsmekanism. Enligt den utövar Europeiska centralbanken, ECB, tillsynen av de största bankerna i medlemsländerna. Ett viktigt motiv för det är att kostnaderna för nationella bankfallissemang riskerar att i slutändan få bäras av alla euroländer. Incitamenten för strikt övervakning kan därför antas vara starkare om också den bedrivs på europeisk nivå. Gemensam tillsyn gör också kontrollen av banker med gränsöverskridande verksamhet mer effektiv. Ett ytterligare argument är att nationella tillsynsmyndigheter kan vara alltför förlåtande därför att de vill gynna det egna landets banker i konkurrensen med andra länders.

En annan del i bankunionen är en gemensam resolutionsmekanism. Den är ett regelsystem för banker på obestånd. Ett viktigt inslag är nya regler om skuldnedskrivning: En krisande banks skulder ska skrivas ner om inte bankens eget kapital räcker för att täcka förlusterna. Syftet är dels att undvika kostnader för skattebetalarna, dels att stärka långivarnas drivkrafter att vara försiktiga när de lånar ut till en bank.

Man bygger också upp en gemensam resolutionsfond. Den ska bara tas i anspråk om en banks eget kapital och skulder inte räcker för rekonstruktion eller avveckling.

Bankunionen omfattar i dag bara euroländer men är öppen också för andra EU-länder.

En fördel med att delta vore att Sverige i en nationell bankkris kan få stöd från övriga medlemsländer. Risken för en sådan kris kan visserligen i dag verka liten – svenska banker har en obetydlig andel dåliga lån – men erfarenheterna visar att inga länder är immuna. Sverige genomled

en djup finansiell kris i början av 1990-talet och svenska banker riskerade stora kapitalförluster på oförsiktig utlåning i Baltikum under den internationella finansorn 2007–2009. Sveriges stora banksektor betyder att stödinsatser i en kris kan bli mycket dyra och därför svåra att klara på egen hand.

Våra storbanker har vidare en förhållandevis stor andel lån till låntagare i euroländerna. Att stå utanför bankunionen kan därför innebära risker, eftersom krishanteringsbeslut inom den kanske inte tar hänsyn till följderna för det svenska banksystemet.

Men det finns också nackdelar med ett svenskt deltagande i bankunionen. Vi kan då inte längre ta nationella tillsyns- och krishanteringsbeslut med enbart vårt eget bästa för ögonen. Bankunionens beslut om svenska banker kommer i högre grad än våra egna beslut att väga in effekterna på övriga medlemsländer.

Vid ett snabbt medlemskap i bankunionen kan vi också få bidra till kostnaderna för bankfallissemang i euroländerna till följd av den tidigare eurokrisen. Risken är högst påtaglig eftersom de tidigare krisländernas banker fortfarande har stora andelar dåliga lån (där låntagarna inte betalar räntor och amorteringar): 45–50 procent i Cypern och Grekland, 15–20 procent i Portugal och Italien.

På sikt överväger förmodligen fördelarna med deltagande i bankunionen nackdelarna. Men det är klokt att vänta med ett inträde tills euroländerna röjt upp bland sina bankers dåliga lån.

Ett problem som måste lösas vid ett svenskt medlemskap gäller beslutsfattandet. Tillsynsbesluten fattas av en särskild tillsynsnämnd inom ECB där Sverige skulle bli representerat. Men nämndens beslut kan överprövas av ECB-rådet (ECB:s styrelse) där bara ledamöter från euroländerna ingår. Denna ordning är knappast acceptabel för länder utanför valutaunionen utan dessa bör få samma inflytande i bankunionen som euroländerna.

Deltagande i bankunionen och deltagande i valutaunionen är två olika saker. Inträde i bankunionen ska inte ses som ett förspel till inträde i valutaunionen utan bedömas på sina egna meriter. Då är det viktigt att inse att även Sverige kan drabbas av bankkriser som vi kan få svårt att hantera ensamma. Det talar för svenskt medlemskap på sikt. Men vi bör inte ha alltför bråttom.

**Lars Calmfors**